

I.

Zpráva o situaci v oblasti migrace ke dni 31. května 2016

Tento materiál byl vytvořen Ministerstvem vnitra v rámci plnění usnesení vlády ze dne 12. října 2015 č. 824, kterým se mění usnesení ze dne 29. července 2015 č. 621, o Strategii migrační politiky České republiky a Komunikační strategii České republiky k migraci. Členům vlády je zpráva předkládána každých 14 dní a poskytuje jim aktuální informace vztahující se k období uplynulému od předložení poslední zprávy.

1. Situace v České republice

Pokračující migrační vlna se i v druhé polovině května 2016 vyhýbá České republice, na jejím území jsou ve spojitosti s migrační krizí zjišťováni pouze jedinci či malé skupiny migrantů.

V období od 16. do 31. května 2016 bylo v České republice evidováno celkem 48 žádostí o mezinárodní ochranu. Nejvíce žádostí o mezinárodní ochranu podali tradičně státní příslušníci **Ukrajiny**, v počtu 14 žádostí. Dále podali žádost občané Číny (10) a Vietnamu (4).

V rámci tranzitní nelegální migrace bylo od počátku posílených opatření vyhlášených dne 17. června 2015 do konce sledovaného období zjištěno **3 564 osob**. V období od 16. do 31. května 2016 bylo zjištěno **65 případů tranzitní nelegální migrace**. V tomto období byly zjištěny 3 skupiny migrantů. Dne 16. května byla v Plzeňském kraji zjištěna skupina 25 afghánských občanů (z toho 3 ženy a 10 dětí), kteří cestovali v nákladním voze. Dále byla dne 20. května zjištěna další skupina 15 afghánských migrantů (z toho 1 žen a 5 dětí) v Ústeckém kraji a dne 25. května skupina 11 syrských migrantů v Jihomoravském kraji (3 ženy a 8 dětí). Z geografického hlediska došlo k 25 zjištěním v Jihomoravském kraji (konkrétně Břeclav, Mikulov), k 25 zjištěním v Plzeňském kraji (Rozvadov) a k 15 zjištěním v Ústeckém kraji. Ve sledovaném období bylo mezi příchozími zjištěno dohromady 9 žen a 27 dětí.

V zařízeních pro zajištění cizinců pobývalo 31. květnu 2016 celkem 139 osob. V ZZC Bělá pod Bezdězem bylo k tomuto datu zajištěno 68 jedinců, v ZZC Vyšší Lhoty 9 jedinců a v ZZC Drahonice 62 jedinců. Mezi hlavní zajištěné státní příslušnosti v českých ZZC momentálně patří **občané Afghánistánu (60), Ukrajiny (35) a Iráku (18)**. V současné době se v českých ZZC nachází 17 žen a 35 dětí (ZZC Bělá Jezová).

Za sledované období bylo propuštěno celkem 23 osob, dublinská procedura se týkala 4 osob, readmise 1 osoby, ke správnému vyhoštění došlo v 7 případech. Ve zbylých 11 případech došlo k propuštění do vnitrozemí.

2. Situace v Evropské unii

Členové Evropské rady přijali spolu s tureckým premiérem **18. března 2016 společné prohlášení**, ve kterém konkretizovali principy nového mechanismu spolupráce při řešení migrační krize. Všichni noví migranti, kteří po 20. březnu 2016 nelegálně vstoupí z Turecka na řecké ostrovy, budou vráceni do Turecka. Za každého Syřana, který bude vrácen do Turecka z řeckých ostrovů, bude jiný Syřan přesídlen z Turecka do EU (tzv. schéma 1:1). Součástí dohody je také urychlení procesu **vízové liberalizace pro Turecko** (do června 2016), příslib navýšené finanční pomoci Turecku o další 3 mld. EUR, závazek k otevření dalších kapitol v rámci přístupového procesu Turecka do EU a shoda na společném postupu při zlepšování humanitární situace uvnitř Sýrie.

Tato dohoda se obecně těší podpoře členských států EU a zatím přináší i konkrétní dílčí výsledky: dle statistik UNHCR se denní průměr nově příchozích

migrantů z Turecka do Řecka za měsíc květen pohyboval okolo 41 osob, což znamená obrovský **pokles v porovnání s obdobím před prováděním dohody**. Počet deportovaných osob v rámci schématu 1:1 byl k 31. květnu celkem 441 osob (z tohoto počtu bylo Syřanů pouhých 18) - jedná se však pouze o dobrovolné návraty. Provádění schématu komplikuje povinnost vyplývající z evropského azylového *acquis* posoudit žádost o azyl všech osob, které o ni na řeckých ostrovech požádají. Cílem Řecka je zamítnat všechny žádosti jako nepřijatelné s odvoláním na možnost žádat o mezinárodní ochranu dříve v Turecku (koncept bezpečné třetí země, resp. první země azylu). Tuto interpretaci nicméně od poloviny května opakovaně odmítají druhoinstanční řecké orgány posuzující žádosti o azyl. Osoby, které tak i nadále zůstávají de iure žadateli o azyl v Řecku nelze vrátit do konečného vyřízení jejich žádosti. Procedura vracení se tak přinejmenším komplikuje.

Zvýšené pozornosti a rozporuplným ohlasům se dostává otázce **vízové liberalizace** pro občany Turecka cestující do EU. Evropská komise (EK) již předložila Radě EU a Evropskému parlamentu (EP) návrh na zrušení vízové povinnosti tureckých občanů, za předpokladu, že orgány Turecka urychleně a v souladu se svým závazkem ze dne 18. března 2016 splní zbývající kritéria. EP zaujal stanovisko, že o návrhu bude jednat pouze za předpokladu splnění veškerých podmínek. Podobný názor zastávají i některé členské státy. Jako potenciálně problematická se jeví zejména změna tureckého proti-teroristického zákona, u kterého Turecko nechce přistoupit k novele, i přesto že se jedná o jednu z podmínek liberalizace.

Na začátku března 2016 došlo k fyzickému přehrazení hlavních cest na **západo-balkánské migrační trase** ve směru z Řecka dále do Evropy. Tato situace vytváří tlak na Řecko, na jehož území zůstává přes 53 tisíc migrantů, z nichž řada je nadále v nelegálním postavení. EK v návaznosti na tuto situaci pravidelně vyzývá členské státy k relokacím, a další podpoře Řecka prostřednictvím vysílání expertů do aktivit agentur EASO a Frontexu v Řecku.

Důsledek omezení na západo-balkánské trase je možné sledovat též na **sílicím migračním proudu v centrálním Středomoří** (s Itálií jako vstupním bodem). Od začátku roku do 29. května UNHCR zaznamenala příchod celkem 46 714 osob. Nejpočetněji jsou zastoupeny národnosti ze subsaharské Afriky (zejména občané Nigérie, Gambie a Somálska) nikoli Syřané.

Na začátku dubna vydala Evropská komise **sdělení k budoucímu fungování společné azylové politiky EU** (vč. dublinského systému). Klíčovým novým strukturálním prvkem návrhu Komise je **trvalé zakotvení relokace¹ jako strukturálního prvku společného evropského azylového systému**. V návaznosti na své sdělení vydala 4. května EK návrhy novely dublinského nařízení, nařízení k databázi EURODAC, u kterého kalkuluje s posílením a rozšířením jeho účelu, a návrh nařízení posilujícího mandát evropské regulační agentury pro otázky azylu (EASO).

¹ relokací je míněna distribuce migrantů/žadatelů o azyl z míst prvního vstupu do dalších členských států EU na základě přerozdělovacího klíče/kvóty

Nejkontroverznějším je **návrh novely dublinského nařízení**, který zavádí uvedený koncept relokace jako trvalý prvek společného systému prostřednictvím tzv. mechanismu spravedlnosti. Tento mechanismus by měl být spuštěn pokaždé, kdy některý z členských států bude vystaven nepřiměřenému počtu žádostí o azyl (více než 150 % z referenčního počtu). Návrh počítá i s možností se relokací dočasně neúčastnit - za každou přidělenou osobu, jež by členský stát odmítl přijmout, by musel zaplatit solidární příspěvek ve výši 250 000 € státu, který kandidáta k relokaci přijme. Proti tomuto návrhu se již několik členských států vyhranilo, konkrétně - ČR, Slovensko, Maďarsko, Polsko, Dánsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva a Spojené Království.

Dne 20. května 2016 proběhlo v Bruselu **mimořádné zasedání Rady JHA** za účasti ministra vnitra Milana Chovance. V diskusi o **implementaci prohlášení EU-Turecko**, ministři obecně ocenili snížení toků migrantů do Řecka, ale zároveň upozornili na nárůst počtu migrantů v dalších oblastech, zejména v centrálním Středomoří, kde byl jako aktuálně vytěžovaný výchozí bod pro migraci identifikován Egypt. Pozitivní odezva se dostala **italskému návrhu „Migrační kompakt“**, který volá po aktivnější spolupráci s africkými zeměmi. Ministři se dále shodli, že v Řecku je potřeba zlepšit azylové procedury; vyjádřili svou obavu ohledně rozhodnutí odvolací komise (viz výše). Několik ministrů se vyslovilo i pro větší podporu Makedonie (BE, HR, HU). Diskutovány byly rovněž návrhy EK na **vízovou liberalizaci** čtyř třetích zemí - Gruzie, Ukrajiny, Kosova a Turecka - a též návrh na **posílení suspenzivního mechanismu**, který by umožnil flexibilnější znovuzavedení vízové povinnosti v případě nutnosti. Rada zdůraznila, že vízová povinnost může být zrušena pouze za předpokladu splnění všech předepsaných podmínek, a že jejich rozhodnutí bude založeno na spravedlivém posouzení splnění kritérií na základě podkladů EK. Žádná ze čtyř zemí pro tuto chvíli nezískala potřebnou podporu a shoda byla dosažena pouze k návrhu na posílení suspenzivního mechanismu, u kterého PRES zahájí vyjednávání s Evropským parlamentem. PRES též informovalo o aktuálním stavu projednávání návrhu nařízení **Evropské pohraniční a pobřežní stráže**, kde je cílem návrh schválit do konce tohoto června.

Dále trvá dočasné znovuzavedení **kontrol na některých úsecích vnitřních schengenských hranic Dánska, Francie, Německa, Rakouska, Švédska a přidruženého Norska**. Dotčené státy ve společném dopise požádaly EK, aby aktivovala režim podle čl. 29 Schengenského hraničního kodexu, který by umožnil prodloužení kontroly hranic o další měsíce. Dne 4. května na základě zjištění, že Řecko stále nedokázalo adresovat závažné nedostatky při kontrole vnějších hranic, **EK vydala pozitivní doporučení na prodloužení kontrol na určitých úsecích daných hranic o dalších 6 měsíců**. Tento krok podpořily i všechny členské státy. **Pozitivní rozhodnutí bylo vydáno pro Dánsko, Německo, Rakousko, Švédsko a Norsko**. Francie se nezařazuje mezi zmíněných pět států, jelikož neuplatňuje kontroly hranic na základě čl. 29 Schengenského hraničního kodexu, ale v návaznosti na vyhlášení nouzového stavu po teroristických útocích v listopadu 2015.

3. Relokace a přesídlování

3.1. Přesídlování – aktuální informace

V návaznosti na dobrovolný závazek České republiky a v rámci Evropského přesídlovacího schématu, plánuje Ministerstvo vnitra přesídlit v rozmezí od července 2015 do června 2017 celkem 400 uprchlíků z třetích zemí. **V rámci tohoto závazku Česká republika přijala již 52 osob** (20 Syřanů z Jordánska a 32 Iráčanů z Libanonu).

Jedním z opatření přijatých v rámci společné dohody EU a Turecka pro řešení migrační krize je také nový přesídlovací mechanismus syrských uprchlíků z Turecka do EU, a to především princip 1:1. Česká republika deklarovala připravenost podílet se na realizaci přesídlování syrských uprchlíků z Turecka do výše svého dobrovolného přesídlovacího závazku z 20. července 2015 – tj. 348 osob i v rámci svého poměrného dílu z dosud nerozdělené relokační rezervy – tj. cca 1 301 osob.

V rámci výše uvedeného přesídlovacího mechanismu **přijme ČR, dle návrhu NL PRES, v následujících 4 měsících prvních 88 syrských uprchlíků z Turecka.** Ministerstvo vnitra na konci dubna 2016 oslovilo UNHCR s žádostí o zahájení tohoto přesídlovacího programu, vyžádané spisy od UNHCR však zatím neobdrželo. V souladu se závěry Evropské rady bude Česká republika i nadále zdůrazňovat, že **nový mechanismus nesmí v žádném případě vést k novým závazkům pro Českou republiku v oblasti relokace a přesídlování.**

3.2. Relokace v rámci dočasných opatření ve prospěch Itálie a Řecka

Implementace relokací jak z Itálie, tak z Řecka zatím ve všech směrech vážne a samotná realizace je velmi pomalá. Spolu se Švýcarskem nabídlo volné kapacity k přijetí žadatelů o azyl **v rámci relokací již 22 členských států EU (s kapacitou celkem 7 301 osob), relokováno jich bylo pouze 1 784. Z Řecka** bylo ke dni 31. května 2016 relokováno **1 066 osob**, za sledovanou druhou polovinu května došlo k relokaci celkem 157 osob do 5 členských států. Relokace dalších 174 osob do členských států EU je plánována na první polovinu června 2016. **Z Itálie** bylo ke dni 31. května 2016 relokováno celkem **718 osob**, za druhou polovinu května 2016 bylo relokováno celkem 127 osob. V první polovině června jsou plánovány 2 další relokace přibližně 60 osob z Itálie.

V rámci svého aktivního přístupu k řešení současné migrační krize, nabídla také Česká republika dne 5. 2. 2016 **přijetí prvních 20 osob z Řecka a 10 osob z Itálie v rámci relokace.** Na základě ukončených bezpečnostních prověrek ČR rozhodla o přijetí 7 osob syrské národnosti z Řecka. Z výše uvedených 7 osob, které Česká republika indikovala z Řecka přijmout, však následně 3 osoby opustily zařízení, ve kterém na relokaci čekaly, aby se relokaci do České republiky vyhnuly. **4 zbylí žadatelé z Řecka dorazili do České republiky 25. dubna 2016.**

Dne 13. května oznámila Česká republika Itálii a Řecku připravenost přijmout dalších 10 osob z každého z těchto států. Nabídku konkrétních osob zatím ani od Itálie, ani od Řecka neobdržela.

3.3. Implementace konceptu hotspots v Itálii a Řecku a plány na posílení azylových systémů těchto zemí

V Itálii je oficiálně funkčních 6 hotspotů (Lampedusa, Pozzallo, Trapani, Taranto, Augusta a Porto Empedocle). Řecko v současnosti disponuje 5 funkčními hotspoty (Chios, Lesbos, Leros, Samos a Kos).

V souvislosti s uzavřením dohody EU – TR se však významně změnila úloha hotspotů v Řecku – ty nyní slouží jako zajišťovací uzavřená centra, ze kterých budou všichni migranti vraceni zpět do Turecka (požádají-li o azyl, bude s nimi nejdříve vedeno azylové řízení).

Vzhledem k výše uvedené změně úlohy hotspotů v Řecku se také výrazně zhoršila bezpečnostní situace v těchto zařízeních. Ta se dotýká i bezpečnosti expertů vysílaných členskými státy, včetně expertů z České republiky. Migranti, kteří jsou v těchto zařízeních ubytováni, se proti svému nedobrovolnému držení v hotspotech bouří a ohrožují tak i bezpečnost vyslaných expertů členských států. Česká republika si vyžádala od Evropského azylového podpůrného úřadu (EASO), který vysílání expertů koordinuje, záruky, že bude bezpečnost expertů v hotspotech posílena – EASO následně přijalo řadu opatření, která vedla k výraznému posílení bezpečnosti.

V současné době je také zaznamenáván soustavný nárůst počtu migrantů, kteří vstupují do EU přes Itálii. Je tedy pravděpodobné, že Itálie bude muset přistoupit k dalšímu rozšiřování své sítě hotspotů.

V souvislosti s fungováním hotspotů v Itálii a Řecku a implementací dohody mezi EU a TR je v současné době **EASO k dispozici celkem 45 českých expertů. Aktuálně působí na žádost EASO 3 experti Ministerstva vnitra v hotspotech Řecku a 2 v hotspotech v Itálii.**

4. Integrace a komunikace

4.1. Nový Státní integrační program (SIP)

Vláda projednala a dne 20. listopadu 2015 schválila usnesení č. 954 **o SIP pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou v roce 2016 a v letech následujících s platností od 1. ledna 2016.** Dne 2. 2. 2016 byla mezi Ministerstvem vnitra a Charitou ČR jako generálním poskytovatelem integračních služeb podepsána smlouva pro rok 2016. Podle usnesení vlády je až do konce roku 2018 dokončován asistenční integrační program pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou, které vstoupily do programu do konce roku 2015. Jedná se o cca 300 osob.

Charita ČR předala Ministerstvu vnitra od začátku roku 2016 celkem 51 individuálních integračních plánů podle nových pravidel SIP a zajišťuje formou subdodávek integrační služby jednotlivcům i rodinám na místní úrovni. Zároveň již dochází k aktualizaci jednotlivých individuálních integračních plánů u osob s udělenou mezinárodní ochranou a prohlubování jejich integrace do společnosti. Mezi subdodavatele zatím patří Poradna pro integraci v Praze a Ústí nad Labem, Diecézní katolická charita Hradec Králové, In Báze, Arcidiecézní charita Praha, Oblastní charita Česká Kamenice, Diecézní katolická charita České Budějovice, Oblastní charita Teplice, Organizace pro pomoc uprchlíkům, BFZ – vzdělávací akademie, Farní sbor české církve

evangelické Nové Město na Moravě, Charita Olomouc, Charita Svitavy, Diecézní charita Litoměřice, SIMI. Systém je navázán na integrační azylová střediska Správy uprchlických zařízení MV a finančně je program zajištěn výše uvedeným usnesením vlády. SIP se týká osob s udělenou mezinárodní ochranou, které přicházejí do České republiky spontánně nebo v rámci přesídlovacího a relokačního schématu. V současnosti se program týká 260 osob. Charita ČR zatím oslovila 210 osob.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy **vybralo nového poskytovatele bezplatného kurzu českého jazyka pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou, a sice Agenturu Parole s.r.o.** Klientům, kteří v současné době ještě nevyčerpali 400 hodin výuky českého jazyka, je poskytována možnost dokončení výuky Agenturou Parole s.r.o. Plošná výuka v integračních azylových střediscích i mimo ně probíhá od května 2016.

4.2. Analýza nálad veřejnosti a komunikační aktivity

V souvislosti s aktuální migrační situací probíhá pravidelné informování ve všech oblastech, souvisejících s problematikou migrace. Informační aktivity jsou cíleně zaměřeny na mediální výstupy – TV, rozhlas, noviny, časopisy, propagační materiály.